

hvis de tager stilling til flyvebladets indhold, eller interne skrivelser fra PWE om indholdet.

Der bringes også et raffineret eksempel på et flyveblad, som tyskerne nedkastede over København 1944, camoufleret som engelsk. Indholdet gik ud på at skabe forståelse i den danske befolkning for, at befrielsessoldaterne måske ville være russere, »der har krav på alt, hvad der kan gøres for at få dem til at glemme sulten og nøden« eller amerikanske negersoldater, over for hvem »alle danske mænd og kvinder« må vise, at de »er sig deres af naturen ægte demokratiske og humane indstilling bevidst«. Et nyt – ægte – flyveblad fra England stemplede det tyske som et falsum, hvorimod »Fædrelandet« udpenslede perspektiverne gennem massiv diskrimination. Også »Frit Danmark«, advarede mod det falske flyveblad.

Udgivelsen slutter lidt diffust med en præsentation af flyveblade på tysk, fremstillet i England, gengivet blot ved forsiden; hertil kommer eksempler på andre luftbårne skrivelser.

Konklusionen er, at Palle Schmidt har gjort en fortjenstfuld gerning med sin præsentation af en ikke uvigtig side af besættelsestidens historie.

Ib Gejl

Palle Schmidt: *Sort propaganda*. (Årsskrift for Frihedsmuseets venner, 1982). 64 s.

Som en del af Palle Schmidts omfattende propagandastudier præsenteres her som Årsskriftets emneartikel den sorte propaganda, produceret i England og beregnet til uddeling blandt tyske soldater. Den sorte propaganda var ikke den mest pyntelige del af krigsførelsen; den blev fremstillet i en speciel afde-

ling under ledelse af en engelsk journalist, der havde opholdt sig i Tyskland. Efter krigen blev sporene slettet ved afbrænding af arkiverne, men Palle Schmidt har med vanlig grundighed fundet frem til den bogtrykker, der arbejdede ved projektet. Han har hjulpet med at konstruere en fortegnelse over de tryk, der blev fordelt i Danmark til tyske soldater. Materialet bestod af falske orlovspapirer, falske instruktioner, vejledninger i at simulere sygdomme samt klæbesedler med propaganda. De kunne f.eks. indeholde udsnit af delvis forfalskede taler af Hitler, Göring m.fl. Materialet blev placeret f.eks. i orlovstog, anlæg og parker og i garderober, for øvrigt et arbejde, de illegale grupper ikke var særlig begejstret for.

Palle Schmidt er først og fremmest samleren, der støver materialet op. Mindre tilbøjelig er han – i hvert fald i dette tilfælde – til at vurdere betydningen af det i en større sammenhæng. Var der f.eks. overhovedet tyske soldater, der brugte det efter hensigten?

Men forfatteren har gjort en fortjenstfuld indsats ved fremskaffelsen af materialet.

Ib Gejl

David Hejgaard: *I det lange løb, bd. III. En kommunistes erindringer fra maj 1945 til 1959*. (Forlaget Tiden, 1981). 301 sider.

I 1970 afsluttede den kommunistiske fagforeningsmand og journalist David Hejgaard sine erindringer, som først nu offentliggøres. (Bind II er anmeldt i Historie XIV, 2, s. 370). De begynder med DKP's klimaks i den glade befrielsessommer og slutter med den nedtur, der tog sit udgangspunkt i Aksel Larsens brud med partiet. Samtidig hermed slog forfatterens kz-syndrom